

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

24 noiembrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Petru Ursache,

Judecători – Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofti, Nadejda Toma și Petru Moraru,

a judecat fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Constantin Miron și avocatul Gașitoi Violeta în interesele părții vătămate Liutfi Grigore, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 22 ianuarie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2015, în cauza penală în privința lui

Bocearova Elena Vasile, născută la 17 aprilie 1932, originară și domiciliată în mun. Chișinău, str. Calea Ieșilor, 19, ap. 93

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. 20.09.2013 – 22.01.2015 (prima instanță)

2. 20.02.2015 – 27.03.2015 (instanța de apel)

3. 22.09.2015 – 24.11.2015 (instanța de recurs ordinar)

Colegiul penal lărgit asupra recursurilor în cauză

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 22 ianuarie 2015 ***Bocearova Elena Vasile*** a fost achitată de sub învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 190 alin. (5) Cod penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

2. Prin rechizitoriu, lui Bocearova E., i s-a înaintat învinuirea pentru faptul că, cunoscând că Liutfi Grigore pretinde la o cotă parte din apartamentul nr. 93 din str. Calea Ieșilor 19, mun. Chișinău, pe motiv că era soțul fiicei sale Socolova

Liubovi, care la 05.08.1996 a decedat, iar prin hotărîrea Judecătorei Buiucani, mun. Chişinău din 09.10.2006, i s-a atribuit 1/4 cotă-parte din apartament, conştientizînd caracterul acţiunilor sale şi consecinţele care puteau surveni, avînd scopul dobîndirii ilicite prin înşelăciune în întregime a apartamentului dat, fiindu-i cunoscut faptul că hotărîrea Judecătorei Buiucani, mun. Chişinău din 11.12.2006, prin care Elenei Bocearova i se transmitea în proprietate întreg apartamentul nr. 93 din str. C. Iesilor 19, mun. Chişinău, cu dispunerea efectuării înscrierilor în RBI a OCT Chişinău şi cu încasarea de la Elena Bocearova în beneficiul lui Liutîi Grigorii a sumei de 110000 lei MDL, ce constituia $\frac{1}{4}$ cotă-parte din apartament era casată prin Decizia Colegiului civil si de contencios administrativ al CSJ din 09.06.2009, la 10.04.2012 s-a prezentat la sediul notarului Mihailic Olga, şi prezentînd extrasul de la ÎS „Cadastru” conform căruia apartamentul nominalizat îi aparţinea cu drept de proprietate în întregime, precum şi hotărîrea Judecătorei Buiucani, mun. Chişinău, din 11.12.2006, precum şi alte acte, a încheiat cu Puşcaşu Nadejda contractul de înstrăinare a apartamentului cu condiţia întreţinerii pe viaţă. În consecinţă, dreptul de proprietate pe apartamentul nr. 93 din str. C. Ieşilor a trecut la cet. Puşcaşu Nadejda, cauzîndu-i astfel lui Liutîi Grigore un prejudiciu material în proporţii deosebit de mari în sumă totală de 400 000 lei.

Acţiunile inculpatei au fost calificate de către organul de urmărire penală în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, ca escrocherie, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înşelăciune, săvîrşită în proporţii deosebit de mari în sumă totală de 400000 lei.

3. Legalitatea şi temeinicia sentinţei de achitare în termenul şi modul prevăzut de art. 401- 402 Cod de procedură penală, a fost atacată cu apel de către procuror şi avocatul Gaşitoi Violeta în interesul părţii vătămate Liutîi Grigore.

3.1. Procurorul în apelul declarat a solicitat casarea sentinţei, rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărîri potrivit căreia inculpata să fie recunoscută vinovată şi condamnată în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse sub formă de închisoare pe un termen de 8 ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis.

În motivarea cerinţelor sale, procurorul a indicat că prima instanţă contrar prevederilor art. 101 Cod de procedură penală, nu a dat apreciere fiecărei probe prezentate de către partea acuzării din punct de vedere al pertinentei, concludenţei, utilităţii, veridicităţii şi coroborării lor în ansamblu, însă a acordat prioritate doar declaraţiilor inculpatei, care şi au constituit temei de a pronunţa sentinţa de achitare.

Infracţiunea săvîrşită de Bocearova Elena s-a manifestat prin înşelăciunea faţă de Liutîi Grigore, prin dezinformarea referitor la faptul că apartamentul în litigiu nu-i aparţine doar ei, precum şi a ascuns aceste circumstanţe de partea vătămată şi de notarul la care a perfectat operaţiuni cu acest bun.

A mai menționat acuzatorul de stat, că în sentința pronunțată în cauză prima instanță nu a efectuat o analiză amplă a circumstanțelor cauzei coroborate cu probele administrate pe cauză, ci doar a reflectat declarațiile părților, fără a examina fondul cauzei.

3.2. Avocatul Gașiței Violeta în interesele părții vătămate Liutfi Grigore a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit căreia inculpata să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 190 alin. (5) Cod penal.

Admiterea integrală a acțiunii civile, prin anularea contractului de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață încheiat între inculpată și Pușcaș Nadejda, cu repunerea părților în situația inițială. Încasarea din contul inculpatei în beneficiul părții vătămate a prejudiciul moral cauzat în mărime de 500 000 lei și a asistenței juridice acordate în mărime de 14 000 lei.

În susținerea apelului, apelanta a notat că prima instanță eronat a constatat că inculpata putea să nu înțeleagă esența deciziilor instanțelor superioare, ori acestea sunt presupunerile instanței deoarece în cadrul ședințelor de judecată Boccearov E. a declarat foarte explicit că părții vătămate îi aparține $\frac{1}{4}$ cotă parte din imobil și că ea a înstrăinat și cota parte din imobilul părții vătămate.

Conform actelor din materialele dosarului reiese că Boccearova Elena este responsabilă, astfel aceasta are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, recunoscând că a înstrăinat tot imobilul că a făcut-o chiar dacă cunoștea că părții vătămate îi aparține cu drept pe proprietate $\frac{1}{4}$ cotă parte din imobil.

Instanța nu a dat nici o apreciere probelor anexate la materialele cauzei care demonstrează că atât Boccearova Elena cât și Pușcaș Nadejda au indus în eroare instanța, declarând că nu cunosc nimic despre procesele de partaj a averii deoarece de aceste procese se ocupa avocatul acestora. La fel, prima instanță nu a dat nici o apreciere recipiselor care demonstrează că Boccearova E. se întâlnea lunar cu partea vătămată, pentru a încasa bani lunar chiar și după înstrăinarea imobilului.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2015 apelurile declarate au fost respinse ca nefondate, cu menținerea sentinței fără modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei adoptate, instanța de apel a menționat că, audiind participanții la proces, raportând situația de fapt la cea de drept, cercetând argumentele invocate de părți, în coraport cu materialele dosarului penal, s-a ajuns la concluzia că apelurile declarate sunt nefondate și urmează a fi respinse.

Instanța de apel a menționat că prima instanță a pronunțat o sentință legală, cu indicarea motivelor prin care se resping probele aduse în sprijinul acuzării, prin ansamblul de probe cercetate în ședința de judecată, la care au avut acces toate părțile, și care au fost cercetate prin prisma art. 101 Cod de procedură penală, just

ajungând la concluzia că acestea nu dovedesc vinovăția inculpatei în săvârșirea infracțiunii imputate.

Mai mult de atât, poziția acuzării referitor la prezența în acțiunile inculpatei E. Bocearova a dobândirii ilicite a bunurilor părții vătămate prin înșelăciune poartă doar un caracter de presupunere, fiind lipsite de careva bază probantă intenția inculpatei de a însuși prin înșelăciune bunul părții vătămate, în cazul în care este pregătită financiar de a-i recupera lui G. Liutfi valoarea a 1/4 cotă-parte din imobil, și asta în cazul în care G. Liutfi a menționat în declarațiile sale că nu mai poate locui în continuare în același imobil cu inculpata.

Instanța de apel a conchis că, oformind contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, E. Bocearova nu urmărea scopul sustragerii cotei-părți de imobil ce aparținea cu drept de proprietate părții vătămate și nu avea intenția de a nu-i achita compensația bănească lui G. Liutfi, deci fapta inculpatei nu întrunește elementele infracțiunii de escrocherie.

De asemenea, instanța de apel a remarcat că, între inculpată și partea vătămată există relații litigioase de natură juridică civilă și faptul, că inculpata nu recunoaște pretențiile civile înaintate de partea vătămată, aceasta nu poate servi temei pentru a fi acuzată în dobândirea ilicită a bunurilor pretinse de partea vătămată, prin înșelăciune și abuz de încredere, în proporții deosebit de mari.

Caracterul civil al acestor pretenții a fost stabilit în speță, dat fiind că e inculpată și partea vătămată există procese civile, în care sînt pronunțate hotărîri judecătorești, avînd obiect de judecată similar, de natură juridică civilă, concomitent acuzarea nu a prezentat probe, ce ar confirma natura juridică penală a relațiilor stabilite între inculpată și partea vătămată.

6. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, procurorul din procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Constantin Miron și avocatul Gașitoi Violeta în interesele părții vătămate Liutfi Grigore au declarat recursuri ordinare.

6.1. Procurorul, care invocînd temei pentru recurs prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei, cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului procurorul a menționat că, instanța de apel neîntemeiat a menținut sentința de achitare, fără a da apreciere probelor prezentate din punct de vedere al pertinentei, utilității și veridicității, iar în ansamblu - din punct de vedere al coroborării acestora.

În contextul dat, procurorul indică că, intenția inculpatei în comiterea infracțiunii de escrocherie se dovedește prin situația financiară extrem de defavorabilă a persoanei, care-și asumă angajamentul, la momentul încheierii tranzacției, lipsa unei activități aducătoare de beneficii, necesare onorării angajamentului, prezentarea la încheierea tranzacției, a unor documente false.

Probele administrate și cercetate în instanță demonstrează cu certitudine că Bocearova a cunoscut faptul că nu are dreptul să înstrăineze cota-parte din imobil ce îi aparține cu drept de proprietate părții vătămate, aceste acțiuni demonstrând cu certitudine că inculpata cunoștea despre litigiul în cauză, însă ignorând aceste circumstanțe și acționând prin înșelăciune, știind că cauza privind partajul averii comune nu s-a soluționat și se află pe rolul instanței de judecată, la data de 10.04.2012 s-a prezentat la sediul notarului Mihailic Olga, prezentând hotărârea judecătii din 11.12.2006 (hotărâre anulată de instanțele ierarhic superioare) și a încheiat contract de înstrăinare cu întreținerea pe viață cu Pușcaș Nadejda.

Prin acțiunile ilegale i s-au cauzat prejudicii morale și materiale părții vătămate în proporții deosebit de mari, acesta rămânând fără unica sa proprietate, iar ulterior tot Bocearova fără a-l anunța pe Liutfi Grigore l-a radiat de la viza de reședință.

Faptul că Bocearova a acționat cu rea-credință, prin înșelăciune, se mai demonstrează că aceasta a declarat notarului împreună cu Pușcaș N. că nu cunoaște locul aflării părții vătămate.

Respectiv, se conchide asupra faptului că instanțele de fond au examinat unilateral cauza penală, în favoarea apărării, apreciind critic declarațiile părții vătămate și cele ale martorilor acuzării, contrar prevederilor art. 24 alin. (2), 101 alin. (3) Cod de procedură penală, ajungându-se la concluzia că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

6.2. Avocatul Gașițoi Violeta în interesele părții vătămate Liutfi Grigore, fără a invoca vreun temei pentru recurs din cele 16 prevăzute la art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, solicită casarea hotărârilor judecătorești, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit căreia inculpata să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 190 alin. (5) Cod penal.

Admiterea integrală a acțiunii civile, prin anularea contractului de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață încheiat între inculpată și Pușcaș Nadejda, cu repunerea părților în situația inițială. Încasarea din contul inculpatei în beneficiul părții vătămate a prejudiciul moral cauzat în mărime de 500 000 lei și a asistenței juridice acordate în mărime de 14 000 lei.

În susținerea cerințelor înaintate, recurenta indică faptul că vinovăția inculpatei în comiterea infracțiunii de escrocherie se dovedește prin cumulul de probe administrate și cercetate în instanțele de fond, mai mult de atât, acțiunile ilegale ale inculpatei părții vătămate i s-au cauzat prejudicii morale și materiale în proporții deosebit de mari, acesta rămânând fără unica sa proprietate, iar ulterior tot Bocearova fără a-l anunța pe Liutfi Grigori l-a radiat de la viza de reședință.

Faptul că Bocearova a acționat cu rea-credință prin înșelăciune se mai demonstrează prin faptul că aceasta a declarat notarului împreună cu Pușcaș N. că nu cunoaște locul aflării părții vătămate.

La fel, se mai punctează faptul că, Bocearova E. a fost reprezentată în toate procesele, inclusiv în procesul de partaj al averii, de avocatul său Pelin V., deci argumentul că ea nu ar fi înțeles sensul hotărîrii este apreciat de partea vătămată critic, ori avocatul pledează în instanță nu din nume propriu, ci din numele clientului său, respectiv argumentul instanței precum că inculpata nu-și dădea seama sau nu a înțeles sensul hotărîrii contravine cu probele din materialele dosarului, fiind subiective și nefondate.

7. Asupra recursurilor declarate, avocatul Pelin Valeriu în numele inculpatei Bocearova E. a depus referință, prin care solicită respingerea acestora, cu menținerea deciziei instanței de apel.

Avocatul Gașțoi Violeta în interesele părții vătămate Liutîi Grigore a depus referință pe marginea recursului declarat de procuror, prin care a solicitat admiterea acestuia.

8. Judecînd recursurile ordinare declarate în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră că acestea urmează a fi admise, cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală hotărîrile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv atunci cînd instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs, conchide că în speța dată sunt prezente ambele temeuri expuse mai sus, formulînd următoarele considerente.

În primul rînd, Colegiul penal lărgit conchide că conținutul deciziei contestate nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

Or, în corespundere cu prevederile art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor. Instanța de judecată este obligată să motiveze în hotărîre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate.

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului deciziei instanței de apel este enunțat că: *„Probele prezentate în ședința de judecată și puse la baza sentinței, fiind obținute legal, sînt admisibile și sînt apreciate conform prevederilor articolului 101 Cod de procedură penală. Astfel, sînt pertinente, concludente, utile și veridice probele puse la achitării inculpatei, relevate la punctele 8.1.- 8.5.*

Fiecare probă este apreciată din punct de vedere al pertinenței, concludenței, utilității veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, astfel concluziile instanței cu privire la achitarea inculpatei sunt formate în urma cercetării și examinării probelor prezentate de părți, în cumul, sub toate aspectele, complet și în mod obiectiv, călăuzindu-se de lege.” (f.d. 79, vol. II).

Concluziile instanței de apel formulate mai sus poartă un caracter generic asupra operațiunii de cercetare și verificare a probelor, deoarece acestea pur formal au fost transcrise din sentința primei instanțe, fără a se face vreo mențiune sau analiză asupra unei probe concrete. Iar așa cum examinarea probelor constituie elementul-cheie la pronunțarea unei hotărâri corecte și legale, lăsarea fără apreciere a probelor administrate pe cauză sau aprecierea abstractă a acestora duce la pronunțarea unei hotărâri incomplete, neîntemeiate și cu o doză sporită de incertitudine asupra calității efectuării actului de justiție.

În al doilea rând, Colegiul penal lărgit constată că tot în partea motivatorie, instanța de apel nu face nicio referire la argumentele invocate în apelurile declarate, acestea fiind ignorate cu desăvârșire, fiind omisă expunerea asupra versiunilor înaintate de apelanți.

Totodată, este considerată pripită și eronată concluzia instanței potrivit căreia se afirmă:” *Cu certitudine se constată, că între inculpată și partea vătămată există relații litigioase de natură juridică civilă și faptul, că inculpata nu recunoaște pretențiile civile ale părții vătămate nu poate servi temei pentru a fi acuzată în dobândirea ilicită a bunurilor pretinse de partea vătămată, prin înșelăciune și abuz de încredere, în proporții deosebit de mari. Caracterul civil al acestor pretenții a fost stabilit în speță, dat fiind că între inculpată și partea vătămată există procese civile, în care sînt pronunțate hotărâri judecătorești, avînd obiect de judecată similar, de natură juridică civilă, concomitent învinuirea nu a prezentat probe, ce ar confirma natura juridică penală a relațiilor stabilite între inculpată și partea vătămată.” (f.d. 80, vol. II).*

Contrar acestei constatări, în apelul acuzatorului de stat este indicat expres că: „**Deși conform prevederilor art. 101 Cod de procedură penală, instanța de judecată era obligată să aprecieze toate probele din punct de vedere al coroborării, instanța de judecată nu a atras atenția cuvenită la declarațiile martorului Pușcașu Mihailic Olga, precum și ale părții vătămate Liufți Grigore, precum și la documentele anexate la materialele cauzei, care prevăd diferite circumstanțe ale infracțiunii.**

Or, escrocheria săvîrșită de Bocearova Elena s-a manifestat anume prin înșelăciunea față de Liufți Grigore, prin dezinformarea referitor la faptul că apartamentului în litigiu nu-i aparține doar ei, precum și a ascuns aceste circumstanțe de partea vătămată și de notarul la care a perfectat operațiuni cu acest bun.” (f.d. 46, vol. II, verso).

La fel, și apărătorul părții vătămate în apelul său a susținut că: ***”Instanța nu a dat nici o apreciere probelor prezentate de partea vătămată și confirmate de Boccearova Elena și anume recipisele scrise de aceasta prin care se confirmă că Boccearova se întâlnea cu partea vătămată pînă la înstrăinarea bunului și după înstrăinarea bunului lunar, încasînd din acesta serviciile comunale pentru 1/4 cotă parte din imobil. În cele din urmă din aceste probe se vede că Boccearova E. prin declarațiile sale a avut scopul de a duce în eroare cît notarul, cînd a înstrăinat imobilul declarînd că nu cunoaște locul aflării părții vătămate, atît și instanța spunîndu-i că nu a cunoscut la data înstrăinării imobilului locul aflării părții vătămate, fapte combătute prin probele anexate la materialele cazului.”*** (f.d. 51, vol. II).

Reieșind din cele enunțate mai sus, se constată că instanța de apel doar a enumerat în textul deciziei adoptate argumentele invocate de apelanți, însă nu s-a pronunțat asupra acestora, fără a expune o argumentare cuvenită.

Or, potrivit prescripțiilor art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

O atare circumstanță relevă trăsăturile unei decizii deficitar adoptate, și prezența temeiurilor de casare prevăzute la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, iar în asemenea caz, hotărîrea contestată nu poate fi menținută de către instanța de recurs.

Considerentele expuse în prezenta decizie denotă în mod lucid încălcarea normei procedurale enunțate mai sus, concretizată prin nepronunțarea asupra tuturor motivelor invocate în apelurile de pe rol în coroborare cu neaprecierea tuturor probelor administrate în corespundere cu normele de procedură penală, ceea ce echivalează cu nesoluționarea fondului cauzei penale și a apelului.

Aceste circumstanțe constituie erori de drept care nu pot fi corectate de către instanța de recurs și care impun soluția admiterii recursurilor ordinare declarate de procuror și apărătorul părții vătămate, casarea integrală a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe în modul cuvenit și în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate în apeluri, să cerceteze, să verifice și să aprecieze aprofundat probele administrate pe parcursul procesului penal în strictă conformitate cu cerințele legii, să le dea o apreciere cuvenită cu

argumentarea admisibilității sau inadmisibilității fiecărei probe examinate, să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate, și să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, de practica relevantă a CtEDO, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Constantin Miron și avocatul Gașițoi Violeta în interesele părții vătămate Liutfi Grigore, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2015, în cauza penală în privința lui **Bocearova Elena Vasile**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la 24 decembrie 2015.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Ghenadie Nicolaev

Vladimir Timofti

Nadejda Toma

Petru Moraru